

LAUSUNTO VÄYLÄVERKON VUOSIEN 2023-2030 INVESTOINTIOHJELMAN LUONNOKSESTA

Väylävirasto on pyytänyt Keski-Suomen liitolta lausuntoa valtion väyläverkon vuosien 2023–2030 investointiohjelman luonnoksesta. Lausunnon antamisen määräaika on 2.5.2022. Keski-Suomen liitto kiittää mahdollisuudesta lausua aineistosta.

1. Onko investointiohjelmassa kuvattu ymmärrettävästi lähtökohdat ja valmisteluperiaatteet?

Valmistelun periaatteet ja lähtökohdat on kuvattu ymmärrettävästi.

2. Onko mielestänne investointiohjelmassa kokonaisuutena onnistuttu vastaamaan sille asetettuihin tavoitteisiin ja muuttuneeseen toimintaympäristöön?

Keski-Suomen liitto viittaa kysymyksen numero 6 vastaukseensa.

3. Ovatko investointiohjelman perustelut vaikutusten kautta tasapuoliset ja selkeät?

Keski-Suomen liitto viittaa kysymyksen numero 6 vastaukseensa.

4. Miten muuttaisitte investointiohjelmaa Liikenne 12 mukaisen liikennemuotokohtaisen talouskehyksen puitteissa ja miten perustelette muutosten paremmat vaikutukset?

Keski-Suomen liitto viittaa kysymyksen numero 6 vastaukseensa.

5. Miten kehittäisitte investointiohjelman laatimisen prosessia, sen päivittämistä ja seurantaa?

Keski-Suomen liitto viittaa kysymyksen numero 6 vastaukseensa.

6. Miten muuten haluatte kommentoida investointiohjelmaa?

Yleistä investointiohjelman lähtökohdista ja periaatteista

Väylävirasto laatii vuosittain valtion väyläverkon investointiohjelman osana valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman (Liikenne 12 -suunnitelma)

toimeenpanoa. Liikenne 12-suunnitelma määrittelee myös investointiohjelman taloudellisen kehityksen. Investointiohjelmassa esitetään lähivuosien tärkeimmät liikenneinfrahankkeet. Ohjelma pitää sisällään kehittämishankkeita, isoja peruskorjaushankkeita ja hankekokonaisuuksia sekä pienempiä parantamishankkeita. Investointiohjelmaa hyödynnetään muun muassa valtion talousarvioesityksen valmistelussa.

Tammikuussa 2022 julkaistiin ensimmäinen 8-vuotinen investointiohjelma (vuosille 2022–2029). Toistaiseksi sen sisältämistä kehittämishankkeista ei ole tehty rahoituspäätöksiä.

Traficom in laatima liikenneverkon strateginen tilannekuva toimii yhtenä tärkeänä lähtökohtana investointiohjelmalle ja siihen sisältyvien hankkeiden valinnalle. Strategisessa tilannekuvassa on kuvattu ne väyläverkon kehittämistarpeet, joihin investointiohjelman tulee vastata. Lisäksi investointiohjelma perustuu vaikutusten arvioinnista saatuun tietoon. Liikenneverkon strateginen tilannekuva vastaa varsin hyvin Keski-Suomen liiton näkemykseen alueensa väylien tilasta ja tarpeista.

Keski-Suomen liitto on valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman lausunnossaan pitänyt investointiohjelman osalta tärkeänä lähtökohtana kehittämisinvestointien priorisointia hankkeiden vaikuttavuuteen ja strategiseen tilannekuvaan pohjautuen, pääväyläasetukseen tukeutuen, TEN-T-ydinverkon kriteereitä tavoitellen, elinkeinoelämän kehittymistä tukien, alueiden välistä saavutettavuutta kehittäen sekä kestävästä liikkumisesta edellytyksiä luoden. Venäjän hyökkäyssodan myötä kansallisen huoltovarmuuden merkitys on noussut entisestään. Keski-Suomen liitto korostaa myös huoltovarmuuden entistä vahvempaa merkitystä investointien suuntaamisessa.

Investointiohjelman rahoitus

Investointiohjelman talouskehys vuosille 2023–2030 on kokonaisuudessaan 3 415 milj. euroa. Tästä rataverkon kehittämisen osuus on 1 469 milj. ja maantieverkon kehittämisen talouskehys on 1 136 milj. euroa.

Investointiohjelma tuo vastustamattomalla tavalla esille sen, kuinka esitetyllä liikenteen talouskehyksellä ei kyetä vastaamaan valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteisiin. Keski-Suomen liitto muistuttaa liikenteen merkittävästä roolista talouden kokonaisuudessa ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten mahdollistajana. Rahoitustasoa tulee vielä tarkastella tavoiteltujen vaikutusten, erityisesti vientivetoisen teollisuuden tulevaisuuden tarpeiden tarkemman tarkastelun kautta. Riittävä investointitaso liikenteeseen on globaali kilpailukykytekijä.

Rataverkko

Rataverkon kohteista investointiohjelmaan sisältyy Saarijärvi-Haapajärvi-radnan peruskorjaus Keski-Suomesta. Hanke sisältyy hankekoriin 1A. Investointiohjelmassa radnan peruskorjaukselle on varattu rahoitusta 20 milj. euroa. Rahoituksella saadaan varmistettua radnan kunnan puolesta rataosan liikennöintimahdollisuudet. Keski-Suomen liitto pitää radnan liikennöintimahdollisuuksien turvaamista välttämättömänä toimenpiteenä elinkeinoelämän puukuljetusten varmistamiseksi.

Tampere-Jyväskylä-rataosa on ollut investointiohjelman valmistelussa tarkasteltuna hankkeena mukana, mutta sitä ei ole esitetty varsinaiseen investointiohjelmaan. Keski-Suomen liitto pitää päivitetyn investointiohjelman kirjausta heikennyksenä Tampere-Jyväskylä rataosuuden osalta, ja esittää investointiohjelmaan palautettavan aikaisemman kirjauksen, jonka mukaan Tampere-Jyväskylä rataosa on ensimmäisiä huomioitavia hankkeita ohjelman sisältävien hankkeiden jälkeen.

Keski-Suomen liitto korostaa Tampere-Jyväskylä rataosuuden merkitystä Keski-Suomen raideliikenteen kulkumuoto-osuuden kasvattamisessa, maan sisäisessä saavutettavuudessa ja elinkeinoelämän kilpailukykytekijänä. Tampere-Jyväskylä rataosuus on Keski-Suomen saavutettavuuden kannalta merkittävin parantamiskohde. Maakunnan liiton näkemyksen mukaan investointeja tulisi rohkeammin suunnata näihin kasvukeskusten ja elinkeinoelämän kannalta merkittävimpiin yhteysväleihin. Rataosuuden suunnitteluun on osoitettu merkittävästi resursseja, ja suunnitteluvalmius tulee mahdollistamaan toteuttamisen investointiohjelman jälkimmäisellä puoliskolla. Rataosuuden kehittäminen on tärkeimpänä painopisteenä niin maakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa kuin edunvalvonnan tavoitteissa. Yhteysvälin tulee sisältyä investointiohjelmaan välittömästi suunnitteluvalmiuden niin mahdollistaessa.

Maantieverkko

Keski-Suomesta valtatie 4 parantamista koskien investointiohjelmaan sisältyy edelleen kolmen kehittämishankkeen kokonaisuus yhteysvälillä Lahti-Jyväskylä. Hankkeiden kustannukset ovat yhteensä 24 milj. euroa ja kaikki hankkeet sisältyvät hankekoriin 1A. Hankkeilla parannetaan pääväylän liikenneturvallisuutta ja palvelutasoa.

Hankkeet ovat:

Vt 4 Leivonmäen pohjoispuolella, Joutsa (10 M€)

Hankkeessa toteutetaan ohituskaistojen rakentaminen Leivonmäen pohjoispuolelle, Naukjärven kohdalle. Tiesuunnitelma on valmis.

Vt 4 Vestonmäen kohta, Toivakka (9 M€)

Hanke mahdollistaa keskikaiteiden rakentamisen nykyiselle ohituskaistaosuudelle. Tiesuunnitelma on valmis ja hanke toteutettavissa.

Vt 4 Oravasaaren eritasoliittymä, Jyväskylä (5 M€)

Hankkeessa rakennetaan eritasoliittymä täydentämällä nykyinen risteyssilta rampeilla. Tiesuunnitelma on valmis.

Maantieverkon suurista kehittämishankkeista investointiohjelmaan on lisätty uutena kohteena valtatie 4 parantaminen Jyväskylän Vaajakosken kohdalla (158 M€). Kohde kuuluu hankekoriin 1B eli nämä hankkeet edellyttävät vielä jatkosuunnittelua ennen toteuttamista ja ne on mahdollista toteuttaa vasta ohjelmajakson loppupuolella. Keski-Suomen liitto pitää erittäin hyvänä, että Vaajakosken kohdan parantaminen sisältyy nyt investointiohjelmaan. Kohde on määritelty Keski-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelmassa (hyväksytty 23.10.2020) yhdeksi valtakunnallista merkitystä omaavaksi kärkihankkeeksi.

Investointiohjelmaan liittyvässä erillisessä raportissa "MAL-kaupunkiseutujen yhteisrahoitteiset hankkeet" on tuotu esiin Vt 4 parantamiseen liittyen Palokan kohta (n. 15 M€). Hanke ei kuitenkaan sisälly investointiohjelmaan, koska hankkeeseen käytettävissä oleva rahoitus ei ole tiedossa. **Keski-Suomen liitto pitää ongelmallisena asetelmaa, jossa suunnittelu- ja toteuttamispäätökset hajautuvat useisiin erillisiin prosesseihin ja päätöksiin kiertäen kehää. Eri prosesseissa kiertämisen sijaan hankkeen tulisi sisältyä investointiohjelmaan. Keski-Suomen liitto painottaa myös kaikkien MAL-seutujen tasavertaista kohtelua.**

Valtatien 4 parantumisen näköalattomuus investointiohjelmassa on ollut kestämaton puute. Valtatie 4 (E75) on keskeinen ja tärkeä osa valtakunnallista ja kansainvälistä pääväyläyhteyttä etelästä pohjoiseen. Valtatien merkitys niin tavara- kuin henkilöliikenteen välittäjänä on suuri. Valtatie 4 on myös osa TEN-T-ydinverkkoa sekä suurten erikoiskuljetusten verkkoa. Liikenneverkon strategisen tilannekuvan mukaan Vt 4 yhteysvälikä Jyväskylä-Oulu on merkittäviä palvelutasopuutteita jo nykyisin sekä ennustetilanteessa v. 2032 liikennemäärien edelleen kasvaessa. Vaajakosken kohdan huomiominen on tärkeä lisäys ohjelmaan, mutta siitä huolimatta

ohjelma vastaa huonosti kysymykseen siitä, miten näihin puutteisiin pyritään vastaamaan. Yhteysvälin ongelmat johtuvat liikenteellistä tarpeista, joita ei ratkaista hallinnollisin päätöksin esimerkiksi TEN-T -kriteeristöä heikentämällä. Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman ja sen toimeenpanon tulee kyetä luomaan uskottava ja näkemyksellinen kehittämisspolku valtakunnan merkittävimpien yhteyksien osalta. Valtatien 4 merkittävät kehittämishankkeet tulee huomioida osana investointiohjelmaa.

Valtatietä 9 koskien investointiohjelmaan sisältyy Jämsä-Korpilahti-välin parantaminen (16 M€). Hanke kuuluu koriin 1B. Hankkeessa rakennetaan nykyisille ohituskaistaosuuksille keskikaiteet ja tievalaistus koko välille. Lisäksi parannetaan yksityistie- ja liittymäjärjestelyjä.

Investointiohjelmassa on suurempana kehittämishankkeena mukana myös valtatie 9 parantaminen Tampere-Orivesi 1. vaihe (väli Alasjärvi-Käpykangas). Hankkeella parannetaan elinkeinoelämän ja työssäkäynnin kannalta merkittävän poikittaisväylän sujuvuutta ja turvallisuutta. Keski-Suomen liitto katsoo, että hankkeella on tärkeä merkitys myös maakuntien ja maakuntakeskusten välisen saavutettavuuden edistämisessä.

Maantieverkon kehittämishankkeiden lisäksi investointiohjelmaan sisältyvät seuraavat parantamishankkeet Keski-Suomesta.

- Vt 23 parantaminen Piilinjärvi-Petäisjärvi, Keuruu (1,5 M€)
- Mt 638 parantaminen Leppävesi-Tikkakoski, Jyväskylä, Laukaa (6,0 M€)

Investointiohjelman jatkovalmistelusta

Keski-Suomen liitto näkee tärkeänä, että investointiohjelman jatkovalmistelussa rahoituskehystä ja hankkeiden priorisointia tarkastellaan kriittisesti. Investointiohjelman jatkovalmistelussa tulee käydä vielä aitoa vuoropuhelua alueiden kanssa.

Investointiohjelman tuleviin päivityskierroksiin liittyvänä teknisenä toiveena Keski-Suomen liitto esittää, että ohjelmasta kävisi selvemmin ilmi asiat, jotka ovat muuttuneita tai uusia verrattuna edellisen vuoden ohjelmaan. Tämä helpottaisi investointiohjelman luettavuutta erityisesti päivitysteiden sisältöjen osalta.

**Keski-Suomen liitto
Maakuntahallitus**